

Průzkumové zabezpečení prvního jaderného úderu

Na základě současné praxe můžeme odůvodněně konstatovat, že největším problémem v použití raket s jadernou náloží (ale i jiných jaderných nosičů) je získání cílů. Tato oblast je i nejslabším článkem v celém komplexu otázek a úkolů v použití těchto prostředků.

Složitost a obtížnost vyhledávání cílů je proto tak vysoká, že se dotýká mnoha souvislostí, podmiňuje ji mnoho vztahů a vyžaduje mnoho předpokladů, jejichž existenci můžeme jen těžko zaručit.

V důsledku rozvoje válečné techniky a z ní vyplývajících způsobů vedení boje a operace existuje již dlouhou dobu takový stav, který si vynucuje nejen technické řešení otázek vlastního vyhledávání cílů pomocí průzkumných orgánů, ale ještě před touto činností i řešení otázek umožňujících použití průzkumných orgánů jako takových. Umožnění činnosti průzkumných orgánů nemůžeme hledat jen v kvalitě zpravodajské činnosti, tedy např. v řízení průzkumu, ale zejména v oblasti použití druhů vojsk, které tyto výhodné podmínky pro průzkum musí v první řadě vytvořit. Tam je však velká obtíž. Použití těchto druhů vojsk je opět závislé na průzkumné činnosti. Kruh se tedy uzavírá a problém se vrací tam, odkud vyšel.

Jako názorný příklad, který můžeme zobecnit, uvedu případ s jednotkami protiletadlových řízených střel protivníka v systému komplexní a kompaktní PVO. Tento systém bude zejména na začátku války zcela jistě existovat.

Víme, že zatím nejefektivnějším průzkumným orgánem k získání podkladů pro rakety je průzkumný letec. Ten ale nemůže úspěšně plnit úkol, dokud nerozbijeme kompaktnost a komplexnost PVO systému zmíněného typu. Letec sám to není schopen učinit — viz zkušenosti z poslední izraelsko-arabské války. Letec bude muset mít proto pro jeho průzkumnou činnost vytvořeny podmínky, a to průlet. Za těchto okolností mohou být protiletadlové řízené střely protivníka ničeny pozemními raketami. Problém je však v tom, kdo jim pro

to dá průzkumové podklady. Hledá se tedy průzkumný orgán, který bude s to rychle, přesně a z velkého prostoru dát raketám podklady o protiletadlových řízených střelách, aby mohly být zničeny, pak mohl průzkumný letec přiletět do prostoru průzkumového zájmu a odtud dodat opět našim raketám podklady pro ničení rozhodujících objektů pro výsledek boje a operace. Situace je opravdu složitá. Spolu s tím se však může dotýkat v plné míře i problémů spojených s vysazením skupin hloubkového průzkumu a konečně i průchodu průzkumných skupin.

To je tedy jeden vážný moment.

Další spočívají v tom, kdy a kde a hlavně jaké průzkumné orgány použít, aby včas, s odpovídající přesností a v potřebném rozsahu (a zároveň bez velké pravděpodobnosti vlastního zničení) dodaly nutné údaje o cílech pro jaderné údery.

Článek si v tomto smyslu neklade za cíl poskytnout vyčerpávající a univerzální návod na řešení této problematiky. Jeho smyslem je uvést věci tak, aby o nich mohli realizátoři těchto otázek všestranně uvažovat. Výklad problematiky kromě toho nebude úzce zpravodajský (průzkumný), ale především z vševojenského hlediska. Všechny momenty, které se týkají použití vlastních raket, jsou pak jen okrajového charakteru, přesněji řečeno: jejich vliv se omezuje na očekávání údajů v jistém stupni přesných a úplných.

Dvě předpokládané varianty doby prvního jaderného úderu

Průzkumově zabezpečit znamená předcházet. Činnost průzkumu, časově vzato, probíhá před činností uživatele zpráv. Z tohoto hlediska je podstatné všimnout si charakteristiky obou předpokládaných variant doby jaderného úderu. Předpokládejme doby dvě: se zahájením války a v jistém časovém odstupu od jejího zahájení. Je nesnadné snažit se nějak priorizovat co do četnosti možného výskytu kteroukoli předpokládanou variantu. Berme proto obě jako fakt.

Z hlediska průzkumu, tedy získání podkladů pro jaderné údery, je u jednotlivých možností takováto situace:

a) první jaderný úder se zahájením války

Do jisté doby před zahájením války máme naprosto všechny nutné průzkumové podklady o sestavě nepřítele, z níž můžeme vybrat potřebné cíle. Tím rozumíme, že k dispozici máme nejen zprávy o umístění možných cílů, ale že to jsou zprávy i pravdivé, permanentně prověřované a sledované, že to jsou zprávy co do přesnosti udání tohoto místa zcela vyhovující, že to jsou zprávy dokonale popisující charakter cíle co do druhu, rozlohy a stupně ukrytí. Vcelku pak jejich počet postihuje všechny možné prvky sestavy nepřítele, které mohou přicházet v úvahu pro jaderné údery.

Důležité je vědět, že získání těchto údajů probíhalo po měsíce a léta pomocí všech průzkumných (zpravodajských) možností, které máme v míru.

Je patrné, že všechny tyto skutečnosti se vztahují k mírovým posádkám (umístění) jednotlivých možných cílů.

Budeme-li předpokládat, že se první jaderný úder podaří uskutečnit za této situace, tj., že nepřítel nevyjde z mírových posádek, pak je průzkumově zabezpečení stoprocentní.

Pravdě daleko bližší situace bude však taková, za které se během několika hodin před zahájením války tato, pro nás tak výhodná, situace změní. Objekty (vojska) opustí své mírové posádky (umístění) a zaujmou jiné prostory. Zatím je lhostejné jaké, důležité je, že budou jiné a jinde. K postihnutí těchto změn máme tytéž orgány jako v mírové době. Časově vzato však pro zjištění nových skutečností nemáme k dispozici léta a měsíce, ale hodiny a minuty. Není proto těžké předpokládat výsledek průzkumu, probíhajícího za takovýchto podmínek. Zopakujme podstatné: v tomto případě budou pracovat v míru aktivizované orgány v mezích hodinových (připusťme, že někdy několikadenních) limitů. Ale nejen to, pro zpravodajské vyhodnocení výsledků průzkumu budou rovněž k dispozici nesrovnatelně kratší časy než v míru, v době před touto změnou a na prověřování došlých zpráv nebude obvykle vůbec čas ani prostředky.

Nejde však jen o to zjistit nově vzniklou sestavu nepřítele; obtížnost jsem ukázal. Problém bude i se zjištěním toho, že mírová sestava již není v dosa-
vadních místech.

Celkově proto můžeme vzhledem k uvedeným skutečnostem konstatovat, že průzkumové zabezpečení prvního jaderného úderu se zahájením války může být úspěšné jen v tom případě, když budou úderu uskutečněny ještě v době setrvání nepřítele v mírových posádkách.

b) první jaderný úder v jistém momentu po zahájení války

Tento „jistý moment“ může nabýt hodnoty několika dní. Jejich počet nemůžeme přesně stanovit, ale to nebrání tomu, abychom stanovili charakteristiku tohoto případu z hlediska průzkumového zabezpečení.

Co je podstatné? Především volnost průzkumového jednání. To znamená, že jsou aktivizovány všechny ty orgány, které se používají za války a spolu s nimi i ty, které bez přerušení pokračují v činnosti vedené již v době míru.

Dále je podstatné, že objekty nepřítele, vhodné pro volbu jako cíle jaderných úderů, se aktivně projevují palbou nebo pohybem. Spolu s tím je však zřejmé, že celá sestava nepřítele, kromě stabilních týlových a technických zařízení, si téměř nic neuchová ze své mírové dislokace.

Doba, která uplynula od začátku války, v sobě zahrnuje proto možnost nejen prozkoumávat tuto novou (bojovou, operační) sestavu nepřítele, ale spolu s tím i předchozí vytváření podmínek pro úspěšné použití průzkumných orgánů. Předpokládá to však dodržet zásadu, že průzkum musí plnit dva úkoly současně. První je průzkumové zabezpečení bojové činnosti, vedené konvenčními prostředky, a druhý představuje vyhledávání cílů pro první jaderný úder. To je jistě složitější záležitost než v první variantě, kdy veškeré úsilí má být položeno k zabezpečení prvního jaderného úderu, z něhož pak vyplývá úspěch (a tedy i průzkumové potřeby) konvenčních sil a prostředků boje a operace. Ve druhé variantě je nutné položit důraz na oba úkoly.

Srovnáme-li výhody a nevýhody uvedených variant, pak v prvním případě je kladem absolutní znalost všeho potřebného pro volbu úderů. Překážkou je však to, že od jisté doby nemáme ani čas, ani dostatek orgánů, abychom mohli změnu „mírové“ situace průzkumově postihnout. U druhého případu je kladem volnost průzkumového jednání, totální aktivizace všech průzkumných prostředků a možnost vytvoření vhodných podmínek pro jejich použití. Nedostatkem však je skutečnost, že vyhledáváme sestavu nepřítele zcela novou a z mírových dislokačních údajů nemůžeme prakticky nic využít.

Charakteristika průzkumných orgánů schopných dodat podklady pro jaderné úder

Pro posouzení schopnosti nebo neschopnosti jednotlivého průzkumného orgánu je nutné brát v úvahu přesnost udání místa a rozsah popisu objektu pro jaderný úder. Hlavním kritériem je přesnost. Obecně platí, že pro taktické raketové prostředky je požadována střední chyba do 150 m a pro operačně taktické do 300 m. To je maximální možná mez. Efektivnějších výsledků by bylo úderem dosaženo, kdyby v prvním případě byla chyba snížena pod 100 m a v druhém pod 200 m.

Popsání cíle z hlediska jeho charakteristiky obsahuje minimálně rozlohu, stupeň ukrytosti, činnost cíle a pokud možno prognózu vývoje této činnosti.

Vzhledem k uvedeným skutečnostem může to z dosavadních našich používaných průzkumných orgánů řešit jedině člověk, byť používá určitou průzkumnou techniku. Přechod k průzkumným orgánům bez přímé účasti člověka tvoří pak bezpilotní řízené střely, které snímají prostor průzkumu. Nejlepším průzkumem může pak v tomto smyslu být průzkumná družice, míněno obecně a vzhledem k dosavadní praxi zkoumaného stupně jen teoreticky. V podmínkách frontové operace jsou to pak konkrétně tyto průzkumné orgány:

- průzkumný letec,
- skupina hloubkového průzkumu,
- průzkumná skupina.

a) průzkumný letec

Přesnost požadovanou k využití pro raketový úder dosáhneme jen v případě, kdy letec vizuálním pozorováním stanoví souřadnice z mapy 50 000 nebo leteckého snímku. Při použití mapy 100 000 je 50% pravděpodobnost, že dosáhneme hodnot do 300 m a 50% pravděpodobnost, že je překročí. Při vzdušném snímkování dosáhneme požadované přesnosti udání cíle jen tehdy, kdy svislý letecký snímek překreslíme s použitím mapy 100 000 a většího měřítka nebo zhotovíme fotoplán.

Průzkumný letec může pracovat uspokojivě v tomto smyslu i tehdy, když udá cíl podle bodu na mapě (snímku) i bez vyčtení souřadnic. Cíl ovšem musí být přímo na tomto bodu.

Činnost průzkumného letce je z hlediska uvedených přesností možná jen ve dne, a to ještě za podmínek přijatelné viditelnosti. V noci je taková činnost vyloučena. Pro činnost průzkumného letce je nutné vytvořit podmínky zejména vytvořením průletového pásma v systému PLRS, popřípadě stíhacím doprovodem k čelení vlivu taktického letectva protivníka. Očekávat pak fotografování velkých prostorů a jeho opakování v krátké lhůtě není reálné. Průzkumný letec však v dosahu svého doletu může zjistit jakýkoli objekt, který plánujeme pro jaderný úder. Kromě toho může toto zjištění být relativně velmi rychlé a vždy rychlejší než pomocí jiného průzkumného orgánu.

b) skupina hloubkového průzkumu

Přesnost udání souřadnic cíle dosáhne skupina jen tehdy, kdy bude používat mapu 100 000 a většího měřítka. Rovněž přijatelný výsledek, i bez udání souřadnic, dosáhne při výskytu cíle na bodě, který je zobrazen na mapě.

Skupina hloubkového průzkumu může pracovat uspokojivě v kteroukoli den-
ní i noční dobu. Je však nutné vytvořit pro její činnost podmínky. Ty se týkají
spolehlivé dopravy do prostoru činnosti (k vysazení nebo shození). Činnost
skupiny je pak především vázána na místo prvního působení. Její manévr
v sestavě nepřítel je omezený, zejména z časového hlediska.

c) průzkumná skupina

Platí o ní totéž, co o skupině hloubkového průzkumu. Rozdíl je pouze ve
způsobu dosažení prostoru činnosti. I tomuto přesunu musí vyhovovat určité
podmínky, které představuje činnost nebo nečinnost nepřítel.

Výhody, které mají skupiny hloubkového průzkumu a průzkumné skupiny
oproti průzkumnému letci, totiž především činnost bez podstatného ohledu na
viditelnost a z toho vyplývající důsledky, jsou na druhé straně sníženy jejich
nevýhodami. Obojí nemohou být v prostoru průzkumového zájmu (pásmu prů-
zkumu) použity nijak zvlášť manévrově.

V současné době se předpokládá použití dalšího průzkumného orgánu jako
možného zdroje zpráv, aspoň zatím pro úder taktických raket. Je to průzkum-
ný vrtulník, který působí nad sestavou protivníka. Všechny úvahy v tomto
směru však zatím postrádají praktická východiska. Je proto otázkou času, kdy
bude moci být řečeno něco pravděpodobného o možnostech a zejména charak-
teristice tohoto průzkumného orgánu.

Kromě těchto tří hlavních druhů průzkumných orgánů můžeme uvažovat
i o dílčím využití zvukoměrného průzkumu ke zjištění údajů o nepřátelském
dělostřelectvu. V případě přesného určení ráže pak i tímto způsobem může být
dodán podklad pro úder taktickou raketou na dělostřelectvo schopné používat
jaderný granát. Podmínky pro přesnou a zejména nepřetržitou činnost zvuko-
měrného průzkumu jsou velmi náročné a nemůžeme je vždy zaručit. Proto
jsou možnosti tohoto orgánu jen okrajové.

Všechny ostatní průzkumné orgány můžeme předem vyloučit z našeho zá-
jmu. To neznamená, že je do systému průzkumu cílů pro jaderné úder ne-
zahrneme, ale musíme je vidět jen jako orgány doplnění nebo naopak iniciativní
řízení a vedení průzkumu třemi uvedenými vhodnými průzkumnými orgány.

Charakteristika objektů pro první jaderný úder

Zvláštní výběr objektů ničení pro ten který případ je jedna věc a obecná
charakteristika v úvahu přicházejících objektů je věc druhá. Z hlediska prů-
zkumu je důležité vědět, jak se tato suma možných objektů projevuje.

Začneme s výběrem tak, jak se časově ve skutečnosti budou projevovat.

a) sestava nepřítel v mírových posádkách

Jak ukazuje přehled situace k jakémukoli mírovému dni, je celá sestava
nepřítel členěna do těchto charakteristických prvků:

- kasárenské objekty se živou silou a bojovou technikou všech druhů
vojsk,
- kasárenské objekty a orgány velení a řízení (velitelství) s nutným spo-
jovacím aparátem,
- spojovací uzly v úkrytech různého typu a druhu (vojenské a teritoriální),
- letiště s leteckým parkem v celém komplexu a kasárenskými objekty
pro živou sílu,

- stabilní sklady munice a PHM v krytech a úkrytech,
- prvky produktovodů,
- palebná postavení baterií protiletadlových řízených střel (Hawk a Hercules),
- prvky řízení baterií, oddílů a skupin PLRS aktivizované v terénu,
- prvky řízení, uvědomění atd. taktického letectva, převážně v podzemních krytech,
- živá síla a bojová technika soustředěná ve vojenských výcvikových prostorech,
- stálé pohotovostní jednotky takticko-operačních řízených střel v prostorech bojového rozmístění (Pershing),
- stanoviště prostředků elektronické války.

Kromě prostředků, které jsou rozvinuty v terénu, všechny ostatní prvky jsou charakterizovány nakupením živé síly a techniky na nepatrném prostoru (kasárna) a v podstatě chráněny jen běžným typem zdiva. Rozvinuté prostředky se neliší od válečných sestav. Prvky řízení, zejména taktického letectva, jsou sice zjistitelné (a zjištěné), ale pro svou ukrytost jsou frontovými prostředky prakticky nezranitelné.

Popis všech potřebných veličin o uvedených objektech známe. Hlavním úkolem je v tomto období sledovat, zda objekty neopustily svá místa.

b) sestava nepřítele po vyhlášení poplachu a před zahájením války

Pro toto období je typické, že v kterémkoli z používaných druhů a stupňů poplachů NATO může dojít k opuštění mírových posádek. Nepřátelská sestava se pak může skládat z těchto prvků:

- kasárenské objekty se živou silou a technikou všech druhů vojsk (zejména operačních záloh, druhých sledů a mobilizovaných prvků),
- soustředění živé síly a bojové techniky ve skrytých prostorech,
- přesun živé síly a bojové techniky,
- stabilní a polní sklady munice a PHM,
- letiště (včetně polních), přičemž u části obsazených letišť může dojít ke změně místa,
- prvky řízení, uvědomování a navedení atd. taktického letectva v podzemních objektech a na mobilních stanovištích v terénu,
- živá síla a bojová technika soustředěná ve vojenských výcvikových prostorech,
- prostory bojového rozmístění operačně taktických raket,
- prvky produktovodů,
- stanoviště prostředků elektronické války,
- palebná postavení dělostřelectva u hranic a prostory bojového rozmístění taktických raket divizí prvního sledu.

Oproti prvnímu případu je zjevná změna v charakteru rozmístění. Minimum sil a prostředků je v kasárenských objektech a týlových zařízeních stabilního typu. Většina sil a prostředků je buď soustředěna, nebo se přesunuje mezi mírovou posádkou a prostorem soustředění, nebo mezi prostory soustředění (rozmístění) různých typů a účelů. Další část pak zaujala palebná postavení nebo prostory bojového rozmístění či stanoviště velení a řízení v terénu. Beze změny zůstávají jen objekty „teritoria“, jako sklady, přepravy, část velení, prvky produktovodů atd.

Protože je zároveň zaujat, již jako jedno z prvních opatření, kryt hranice a prostředky PVO jsou v pohotovosti, jsou v důsledku toho vytvořeny podmínky pro omezení našeho průzkumu v jistém směru a v jistém stupni nebo dokonce pro jeho znemožnění, pokud nepodnikneme činnost směřující k odstranění těchto příčin. Máme na mysli palbu, údery, diverzity, rušení atd.

c) sestava nepřítel od zahájení války

V tomto období nabývá sestava obvyklých rysů a složení, které pro všeobecnou známost není třeba rozvádět. Důležité je však připomenout, že celá sestava nevznikla obvykle manévrem z mírových posádek přímo, ale většinou z prostorů nám ne dost dobře známých nebo úplně neznámých. Tedy ze soustředění různých typů a druhů. Avšak i v tom případě, kdyby vojska zaujímala z jakýchkoliv důvodů bojovou (operační) sestavu přímo z mírových posádek, pak je zde přesun v čase, po směru a do prostoru, o čemž opět nebudeme mít téměř žádné přesnější údaje. Vše to se totiž dělo ještě v době míru.

Kromě bojové (operační) sestavy vojsk se v určitém stupni zachovávají i některé stabilní prvky, jako sklady, letiště, spojovací uzly, přepravy atd.

Řízení průzkumu

Hlavním motivem všech opatření spadajících pod sféru řízení průzkumu objektů pro první jaderný úder je rozhodnutí vševojskového velitele, ve kterém stanoví předpokládané objekty ničení. Podklady pro realizaci tohoto ničení má pak dodat průzkum. Podklady v tomto smyslu rozumíme to, co umožňuje raketovým prostředkům vést efektivní údery. Každý údaj o takovém objektu ničení musí proto být pravdivý, zejména z hlediska časové platnosti, dále musí obsahovat polohu udanou s požadovanou přesností s celkovou charakteristikou.

Aby takový úkol mohl být splněn, musí řízení průzkumu řešit:

- výběr průzkumných orgánů,
- prostor jejich použití,
- čas jejich použití.

Tedy stručně řečeno: který průzkumný prostředek bude použit do určitého prostoru k určité době s tím, aby splnil požadavky vševojskového velitele vzhledem k jeho zámyslu ničit vybrané objekty.

Mezi formálními možnostmi a reálnými možnostmi průzkumných orgánů je však velký rozdíl. Ten je dán vlivem konkrétní situace a zvláštních podmínek. Především spočívá v tom, že průzkumné orgány musí akceptovat souvislosti a vztahy, které se v daném čase a prostoru vyskytnou. Průzkumné orgány nepůsobí odtrženě, samostatně a svou funkci a možnosti mohou uplatnit jen v závislosti na těchto podmínkách. Prvním takovým hlavním vztahem je vztah mírové situace a průzkumu. Druhým např. vztah průzkumných orgánů k činnosti nepřítel zabraňující průzkumu. Třetím např. předání výsledků a sebezničení prostřednictvím uživatele zprávy. Existují ještě další závislosti, které není třeba na tomto místě uvádět.

a) řízení průzkumu do zahájení války

Již jsem uvedl, že pro potřeby prvního jaderného úderu se zahájením války můžeme použít jen ty orgány průzkumu, které jsou aktivizovány již v míru. Pro upřesnění je třeba doplnit, že v určitých lhůtách se aktivizují i jiné orgá-

ny, v míru normálně nepoužívané. Ale vcelku jsou všechny buď nepřesné (rádiový a radiotechnický průzkum), nebo nemají potřebný dosah přes státní hranici (pozorovací systém pozemní a vzdušný). Hlavním omezujícím činitelem je nemožnost masově vstupovat na území nepřítele ať po zemi, nebo vzduchem. Není volnost průzkumového jednání. I když budeme uvažovat o jednotlivých narušeních území protivníka, nic to na situaci nezmění. Vzhledem ke změnám, které právě v tomto období probíhají v sestavě nepřítele, nemůžeme očekávat žádné zjišťování podstatných údajů a ani ne údajů příliš četných. Situace je taková, že většina našich průzkumných orgánů, a v tom všechny ty, které jsou jediné vhodné, není v činnosti. Všechny aktivizované, ať jednotlivě nebo vcelku, nemohou dát potřebné podklady. Proto první jaderný úder před zahájením války může být úspěšný jen za toho předpokladu, že zasáhne protivníka v jeho mírových posádkách.

I kdybychom uvažovali tak, že pro frontu dodá k tomuto účelu podklady někdo z vyšších stupňů velení, pak to budou údaje omezeného rozsahu; pro taktické rakety nemůžeme cíle očekávat vůbec a pro stupeň armády jen nepatrné množství. Jedinou reálnou perspektivou vyřešení tohoto úkolu je možnost využití průzkumné družice pro potřeby stupně divize — armáda — front.

Řízení průzkumu proto spočívá především v aktivizaci průzkumných orgánů nepřekračujících státní hranice, vyhodnocování jimi získaných zpráv k vytvoření si všeobecného přehledu o situaci nepřítele a spolu s tím využití těchto podkladů pro prostorové úkolování těch průzkumných orgánů, které budou moci být zasazeny od okamžiku volnosti průzkumového jednání. To také předpokládá přípravu těchto orgánů k co nejrychlejšímu zasazení až to bude možné.

b) řízení průzkumu po zahájení války

Obsah řízení je v nejobecnější rovině opět dán výběrem druhu, prostoru a časových relací použití průzkumných prostředků. Tomu však musí předcházet opatření, která činnost průzkumných orgánů vůbec mohou umožnit.

První jaderný úder bude veden v určitém časovém, snad několikadenním odstupu od začátku války. V tomto časovém rozpětí musí průzkum dodat potřebné podklady o objektech, jejichž druh a počet stanovil v té nejobecnější podobě vševojskový velitel. Protože průzkum bude probíhat již se všemi průzkumnými orgány, je situace příznivější než tomu bylo do zahájení války.

Řízení průzkumu obsahuje však vedle této oblasti i uspokojení potřeb a dodání podkladů pro rozhodování a palbu za podmínek války vedené konvenčními prostředky a způsoby. Bude proto vhodné, aby průzkumné orgány byly úkolovány i s přihlédnutím k těmto potřebám: jak vzhledem k počtu úkolů tak času i pořadí důležitosti zjištění. Všimněme si nyní jen těch okolností, které se týkají získání podkladů pro první jaderný úder. Ten je záležitostí frontu. To však neznamená, že stupně armáda a divize se nebudou podílet na získání cílů. K tomu, aby tyto cíle mohly být plánovitě a organizovaně zjištěny, přispěje jejich rozdělení mezi jednotlivé stupně velení. Z toho pak vyplyne i prostorové úkolování průzkumných orgánů. Rozhodně není vhodné, aby všichni prozkoumávali všechno a pak se z výsledků dělal jakýsi výběr a rozdělení. Apriorní, aspoň rámcová delimitace cílů je proto důležitým předpokladem úspěšného řízení i vedení průzkumu. Delimitovat však není věcí zpravodajských orgánů, ale vševojskového velení.

Výběr vhodných orgánů průzkumu bude proto ovlivněn charakterem cíle, o kterém předpokládáme, že bude ničen raketovými prostředky příslušného stupně. Prostor použití tohoto průzkumného orgánu bude ovlivněn jednak předpokládaným umístěním cíle a jednak dosavadními průzkumnými údaji o něm.

Zbývá si všimnout časových relací. Uvedl jsem již, že do zahájení války byla učiněna všechna nutná přípravná opatření pro aktivizaci průzkumných orgánů i od okamžiku volnosti jednání. Na časový průběh má nyní vliv doba

- na vytvoření podmínek pro průzkumnou činnost,
- nutná k dosažení prostoru průzkumu,
- na vlastní zjišťování cíle,
- nutná na předání výsledků průzkumu využiteli.

Všechny tyto časy budou kratší než čas od zahájení války do prvního jaderného úderu. V této době dojde k plné aktivizaci průzkumu i s možností operativně řídit podle vývoje situace na bojišti.

Pro operativní řízení platí zásada, že hlavním orgánem má být orgán nejmobilitnější. Méně pohyblivé orgány proto již hned od začátku mají být použity daleko uvážlivěji a promyšleněji na takové objekty průzkumu, které se s velkou pravděpodobností v určitém prostoru vyskytují. Přitom však využívání zpráv má být všestranné, např. jak od letce k průzkumné skupině, tak naopak atd.

Vytvoření podmínek pro průzkum

Aby mohlo být využito průzkumných orgánů, které mají působit nad nebo v sestavě protivníka s nadějí na dodání očekávaných zpráv, je třeba především zaručit, že dosáhnou určených prostorů průzkumu. To se především týká vyřazení těch sil a prostředků nepřítele, které působí proti vzdušným cílům. Svou činností totiž mohou velmi snadno zabránit průletu průzkumného letce a zároveň znemožnit i přelet skupin hloubkového průzkumu. V první řadě se to týká protiletadlových řízených střel, v druhé řadě taktického letectva nepřítele.

Hovoříme-li o protiletadlových řízených střelách, máme na mysli ty jednotky a typy zbraní, které vytvářejí souvislá pásma v několika za sebou řazených liniích; tedy konkrétně dnes střely Hawk a Hercules. Pokud se týče taktického letectva, pak v úvahu přicházejí především jednotky stíhacího letectva PVO.

a) možnosti pro první jaderný úder se zahájením války

Chceme-li posoudit možnosti zjištění nějakého objektu průzkumu, pak se musíme nejprve ptát, čím se tento objekt projevuje. Z toho vyplyne, který průzkumný orgán je schopný tyto projevy zjistit. Tuto schopnost zjišťování však musíme dále posoudit vzhledem ke všem konkrétním podmínkám.

Protiletadlové řízené střely se projevují především nakupením bojové techniky a živé síly na určité ploše. Přitom jednotlivé prvky sestavy mají svůj charakteristický tvar a obrys. Dále se tento objekt projevuje palbou. V našem případě to však ještě nepřichází v úvahu (je mírová situace). Konečně je pak tam činnost rádiových a radiotechnických prostředků pro průzkum, velení a řízení palby. Tyto projevy jsou ve své většině permanentní, bez ohledu na mír nebo válku. Jsou proto také za této situace jediným zdrojem zpráv o jednotkách protiletadlových řízených střel v palebných postaveních. Jistěže kromě agen-

turní činnosti, která někdy může postihnout některá palebná postavení. Uvedené rádiové a radiotechnické prostředky se vyskytují na dvou místech. Jednak v sestavě palebných baterií, jednak na stanovištích řízení palby oddílů a skupin.

Zjištění kteréhokoli místa má stejný význam a při jeho zničení vyřazujeme palebný efekt. Do zahájení války můžeme zjišťovat jen pomocí rádiového a radiotechnického průzkumu, což při nepřesnosti neumožní využít výsledků průzkumu pro vlastní palbu ani úder. Jediným prostředkem dodávajícím ještě do zahájení války uspokojivě přesné výsledky může někdy být agenturní průzkum. Takové je reálné ohodnocení v oblasti zjištění protiletadlových řízených střel do zahájení války. Prvním vhodným orgánem zjištění mohou být průzkumné skupiny od doby, kdy po zemi dosáhnou prostorů rozmístění uvedených objektů. Toto dosažení potřebných prostorů by se však muselo dít ještě v době míru a při hromadném použití průzkumných skupin. To při současných koncepcích není možné. Celý systém PLRS není proto do začátku války průzkumově postižitelný tak, aby to umožnilo jeho zničení a vytvoření podmínek pro průlet průzkumného letectva a dopravu skupin hloubkového průzkumu.

Obdobná situace je se stíhacím letectvem nepřítele. Množství připravených letišť a možný manévry na ně před zahájením války nebo současně s ním nedává mnoho nadějí na zjištění skutečného rozmístění stíhacích letounů a na jejich následné ničení v těchto místech.

Pokud se týče použití průzkumných skupin, pak vzhledem k terénu i poměrné nasycenosti fronty kolem hraničních přechodů nemůžeme předpokládat jejich postup na dopravních prostředcích a tedy rychlé dosažení potřebných hloubek či možnost manévru po ose postupu. Proniknout sice mohou, ale jen pěšky; z toho vyplývají velmi nepříznivé časové možnosti.

Můžeme proto konstatovat, že vytváření podmínek pro činnost průzkumných orgánů není do zahájení války dost dobře možné. Dokonce i po jejím zahájení bude trvat jistou dobu, než zjistíme potřebné podklady. To všechno souvisí s celkem neřešitelnými problémy v oblasti získání průzkumných podkladů pro první jaderný úder, který by měl být úspěšně veden se zahájením války. Jedinou reálnou nadějí je překlenutí všech uvedených nedostatků použitím nového průzkumného orgánu. Tím je průzkumná družice.

Nedbat účinnosti uvedených systémů protivníka a vyslat průzkumného letce a dopravní prostředek se skupinou hloubkového průzkumu nemá nic společného s nutným rizikem, které musíme podstoupit ve válce vždycky, ale souvisí zcela jasně s hazardem.

b) možnosti pro první jaderný úder v průběhu války

Vyřazení systému PVO jako kompaktního činitele je proces, který začíná v první řadě využitím zpráv rádiového a radiotechnického průzkumu spolu s agenturními údaji. Upřesnění údajů pro palbu dělostřelectva (rakety ještě nejsou použity) je pak především dílem průzkumných skupin. Kromě toho je výhodné používat k ničení i diverzní prostředky. Ovšem i od našeho letectva můžeme očekávat jisté výsledky, byť za cenu dosti velkých ztrát. K tomu je však potřeba čas. Ten je dán rozmezím mezi zahájením války a dobou zahájení prvního jaderného úderu. Úlohu přitom hraje volnost průzkumného jednání v první řadě a čas potom v druhé řadě. Vždy můžeme organizovat rušení rádiových a radiotechnických prostředků PVO nepřítele. Kdybychom k tomuto výčtu možností mohli přiřadit i faktor použití podkladů z průzkumných dru-

žic, pak můžeme vcelku přijatelně hovořit o naší schopnosti vytvořit podmínky pro činnost našim dosud nejkvalitnějším průzkumným orgánům.

Hovoříme-li o této druhé variantě vedení prvního jaderného úderu, je odůvodněné se domnívat, že doba jeho uvažovaného zahájení, vedle jiných hledisek, je vyvozená právě z možnosti zjistit průzkumné údaje. Problematika se dotýká obou potencionálních protivníků.

Závěr

V průzkumovém zabezpečení prvního jaderného úderu hraje rozhodující roli použití průzkumného letectva, skupin hloubkového průzkumu a průzkumných skupin. K tomu, aby mohly uplatnit svou schopnost získat cíle pro jaderné údery, musí být vytvořeny určité podmínky. To se především týká podstatného narušení systému PVO protivníka. Ve všech případech je pro reálné hodnocení nutné rozlišovat význam slova „schopnost“ od skutečných výsledků průzkumu.

Vzhledem k celkové situaci před zahájením války nemůžeme očekávat, že budou uspokojivě zjištěny cíle pro první jaderný úder se zahájením války. Situace je pro nás příznivá jen za předpokladu, že budou využity zprávy získané v mírovém období, totiž údaje o mírové dislokaci, kterou nepřítel do zahájení našeho prvního jaderného úderu nezmění. Se současnými orgány průzkumu a koncepcemi činnosti do zahájení války nemůžeme jiný případ uspokojivě řešit.

Lepší vyhlídky na získání podkladů pro první jaderný úder máme v případě, kdy tento bude veden až v průběhu vedení války. K tomu je pak nutné vytvořit podmínky pro úspěšnou činnost průzkumných orgánů, vytypovaných jako jediné schopných dodávat přesné a úplné údaje o cílech.

Pro úspěšnou činnost průzkumu je vhodné předem delimitovat cíle pro jaderné údery mezi stupeň divize, armády a frontu. Na tomto základě vést na těchto stupních konkrétní průzkum.

Ostatní průzkumové orgány, kromě tří vzpomínaných, jsou důležitým doplňujícím zdrojem informací jak k vyhodnocení cílů, tak i k iniciování dalšího průzkumu.

Velmi důležitým momentem pro úspěšné řešení průzkumového zabezpečení ve všech směrech by byl vstup průzkumové družice do dosavadního systému průzkumu. Tato okolnost (zatím jediná) by vyvolala kvalitativní změnu.